

BILD: KARIN SUNVISSON

www.afghanistan.nu # 4 årg 2011 Pris 15 kr

Afghanistan.nu

TOPPMÖTE I BONN

Kulturen är som bäst när man stimuleras att tänka själv. Jag läste Anders Kjellströms bok: "Dagbok från Afghanistan" och såg teaterpjäsen: "Jag är drömmarnas labyrint", på Hipp i Malmö. Helt olika infallsvinklar på Afghanistanproblematiken och jag måste helt enkelt försöka bearbeta dessa intryck genom att skriva av mig. Vad tycker jag egentligen och varför?

Jag känner att jag på något sätt måste utgå från ett citat i pjäsen:

- Enligt den vise mannen Damollah Said Mostafa lämnar själen kroppen när vi sover, och om vi vaknar innan själen har kommit tillbaka är vi dömda att leva

pijäsen, Farhad, är en ung afghansk student under den sovjetiska ockupationen.

Han är ute och roar sig med en kompis och glömer att det råder utgångsförbud, blir ertappad, miss-handlad och torterad och därefter misstänkt för att vara terrorist. Han tvingas fly sitt land.

Anders Kjellström skriver öppet i sin dagbok om sina känslor inför de människor han möter och sina arbetsuppgifter, att delta i lagstiftningsarbete och utbildning av poliser.

Inga enkla uppgifter – då det finns ca 90 000 poliser i Afghanistan och 70 procent av dem är analfabeter. Cirka 1 200 poliser mördas varje år.

lossning.

I pjäsen tvingas den unga änkan, Mahnaz, som räddar Farhad till livet, att flytta hem till sin sväger. Hon tillåts inte försöka forma sitt eget liv.

Anders Kjellström funderar kring hur det har blivit så här:

Varför då dessa krig? Var det för att afghanerna var konstantiga, fundamentalistiska och brutala? Nej, sannerligen inte.

Afghanistan, denna knutpunkt för olika civilisationer, råkade bli skärningspunkten för de två stora konflikterna under efterkrigstiden, det kalla kriget och kriget mot terrorismen.

så skulle jag önska att själen kom tillbaka inte bara till pjäsens Farhad utan till hela det afghanska folket så det kunde vakna ur den 30-åriga mardrömmen. Vägen dit går säkert inte över mer vapen och mer militära insatser utan en satsning på det civila samhället – på barnmorskor, på sjukhus, på skolor, på lagstiftning osv.

Då kan inte det internationella samfundet fortsätta att satsa 90 procent av resurserna på militära insatser. Detta trots att de flesta bedömare är eniga om att det inte finns någon militär lösning på Afghanistans problem. Det är skamligt att även Sverige med vår långa fredstradition i

Stoppa mardrömmen i Afghanistan!

i en mardröm, i en mardröm utlämnade till rädslan och skräcken, till fasan utan röst, och utan kraft att röra oss, tills själen återvänder...

Men tillbaka till boken. Anders Kjellström återvänder efter 35 år till Afghanistan.

För 35 år sedan kunde han resa kors och tvärs i landet och han minns ett fattigt land men han såg då endast en tiggare – en gammal kvinna i ett fattigt område i Kabul. Nu lever, konstaterar Anders Kjellström, 60 000 barn på gatan i Kabul. Då var Afghanistan ett vänligt och generöst land med hjälpsamma människor.

När han återvänder kan man inte röra sig fritt utan måste leva instängd på en förläggning. När han lämnar denna måste han bära hjälm, skottsäker väst åka i bepansrad jeep och ha personlig livvakt.

Huvudpersonen i teater-

I dag, den 29 oktober 2011, noterar jag att FN hotar bryta polissamarbetet med Afghanistan efter upprepade fall av övergrepp och tortyr från polisens sida.

Pjäsens Farhad lyckas med hjälp av människosmugglare ta sig ur Afghanistan och lever med de ständiga mardrömmarna från vad han upplevt och känslan av att ha blivit av med sin själ.

Anders Kjellströms dagbok beskrivs konkret och övertygande om hur mutor, korruption, våld och död drabbar folket i Afghanistan.

Trettio år av oavbrutet krig har skapat en situation där alla är förlorare. Inte ens krigsherrarna, klanledarna kan leva ett anständigt liv, men framför allt drabbas kvinnorna.

Afghanistan har bland den högsta barnadödligheten i världen och 20 000 kvinnor dör årligen i samband med graviditet och för-

Han konstaterar att det är stormakternas cyniska spel som orsakat den afghanska tragedin.

I boken får vi många exempel på vad kriget orsakat och fortsätter att orsaka för alla inblandade. Norska soldater som uttalar sig om dödad glädje och amerikanska soldater som skjuter oskyldiga civila är naturlig följd av krigets avhumanisering och brutalisering av de inblandade.

I pjäsen summeras i slutet:

- Enligt den vise Damollah Said Mostafa lämnar själen kroppen när vi sover, och ifall vi vaknar innan den har kommit tillbaka, är vi dömda att leva i en mardröm, överlämnade åt rädslan och skräcken, till främlingskapet utan röst, tills själen återvänder. Men jag... jag lämnade mitt land, jag lämnade mig själv. Jag lämnade mig själv och vaknade.

Med denna utgångspunkt

Afghanistan satsar mer på militära än civila insatser. Vi borde snarast avbryta vår krigsinsats och satsa dessa resurser på biståndsarbete.

Erfarenheterna visar sig återigen att krig är lätta att starta och nästan omöjliga att få stopp på och att människorna i Afghanistan i många generationer framåt kommer att få lida för att deras land råkade bli skådeplats för andras krig.

Men läs gärna boken och se pjäsen själv!

Sten Svensson

Socialdemokratisk landstingspolitiker i Skåne.

Anders Kjellströms bok "Dagbok från Afghanistan" har utkommit på Norlén & Slottner förlag och kan beställas för c:a 100 kr på de vanligaste Internetbokhandlarna.

Protester i Bonn

För tio år sedan samlade ockupationsmakterna i Bonn för att göra upp om hur landet skulle styras.

När de nu samlades igen var det för att befästa ockupationens resultat och begrava Afghanistans självständighet för långa tider.

Sixten Andréasson har följt konferensen i tysk press.

Den 5 december hölls den internationella Afghanistankonferensen i Bonn. Det var tio år sen den första konferensen om Afghanistan på samma plats. Då 2001 samlades på brittiskt initiativ representanter från ett antal länder med USA i spetsen för att besluta om det Afghanistan som just ockuperats.

Nu 2011 inbjöds ännu fler länder till att bestämma om Afghanistans öde. Det är i sig en bekräftelse på att de 10 årens ockupationspolitik blivit ett misslyckande, Hamid Karzai som av USA lanserades som president under konferensen 2001 uttryckte nu oro över att Afghanistan kan komma att överges. Det försäkrades att detta inte ska ske. För USA kommer att bita sig fast. En stark militärbas byggs upp i Bagram och sen överläts till drönare och Special Forces att hålla basen intakt. I övriga delar av landet får afghanska soldater strida mot insurgen-terna med stöd av kvarvarande trupper från de villigaste av USA:s bunds-

förvanter.

Konferensen blev en skenföreställning. De viktigaste grannstaterna Pakistan och Iran uteblev. Det hela beskrivs bäst av en kommentar i den stora tyska tidningen *die Welt*:

Två minuter Bildt

"I drygt åtta timmar trädde gott och väl 100 talare fram till mikrofonen i Bonns konferenscentrum och föredrog sina plattityder."

Carl Bildt hade två minuter för att säga sina plattityder.

Den samlade tyska fredsrorelsen – Friedenskoperative – hade förberett tre dagars krigsmotstånd i Bonn under parollen: De talar om fred och för krig. Ge freden en chans – ta hem trupperna från Afghanistan!

Krigsmotståndet hade breddats genom att ver.di - Tysklands nästa största fackförbund med över två miljoner medlemmar – uppmanat sina medlemmar att delta. Nu deltog också den katolska fredsorganisationen Pax Christi, vars generalsekreterare Christine Hoffman yttrade: "4 500 tyska soldater i Afghanistan är 4 500 för mycket!"

Siffran 4 500 var också det skattade antalet deltagare i demonstrationen den 3 december. Hon frågade där: "Vad har förbättrats på djupet för kvinnorna och mänskliga rättigheter i Afghanistan?" Och svarade själv att bara fred i landet kan långsiktigt för-

bättra läget för kvinnor och människor. Därför kräver vi omedelbart vapenstillestånd som måste föregå en förhandlingsprocess. Bland de många talarna fanns Malalai Joya. Hon såg ett hopp i "små uppror" i sex provinser. Hon slutade med Ned med ockupationen, Länge leve frihet, demokrati och social rättvisa!

Antikrigskonferens

Den 4 december hölls en antikrigskonferens, där många var afghaner och, liksom i demonstrationerna, en hel del unga. Denna iakttagelse gjorde Lene Junker, en av tre medlemmar från danska Nej Til Krig. Hon uppfattade att stor enighet rådde om att de utländska trupperna måste bort och att den officiella Bonnkonferensen icke skulle kunna skapa fred, utan syftade till att förlänga kriget. Däremot verkade många vara beredda att godkänna permanenta USA/Nato-baser efter 2014.

I ett pressmeddelande förklarar arrangörerna sig vara nöjda med de tre dagarna. Naturligtvis hade man önskat fler deltagare. Men anser att det framgångsrikt lyckades att kritiskt ledsaga toppmötet. Trots polisens rigorösa säkerhetsåtgärder. Därmed försvarades också med framgång demonstrationsrätten. Se vidare www.afghanistanprotest.de.

Sixten Andréasson

Bilden: Malalai Joya, ledare för Afghanistans enda sekulära kvinnoorganisation (RAWA), talar till fredsmarschen.

Eldsjälar mot fortsatt k

När riksdagen 12/12 debatterade förlängningen av den svenska krigföringen i Afghanistan till 2014, protesterade en liten skara fredskämpar på Mynttorget.

Här följer utdrag ur några ur talen:

Maria Bergom-Larsson:

Vi måste vara uppmärksamma!

Nedrustningen av fred och humanitet börjar i språket. Vi ska inte låta oss luras av maktens nyspråk som försöker dölja en brutal verklighet: social nedrustning kallas reformer, utarmning av den offentliga sektorn kallas valfrihet, krig kallas fredsbevarande insatser.

En poet fick häromdagen ett pris, ett stort pris och vi var alla glada.

Glada för hans skull och vår egen. Eller? Var alla glada? Också de som satt det krassa, egnyttiga och fantasilösa att regera i vårt samhälle? "Kapitalets byggnader, mördarbinas kupor, honung för de få." Det är Thomas Tranströmers ord.

Sverige har haft en lång tradition att försvara mänskliga fri- och rättigheter. Vi har varit ett alliansfritt land, åtminstone på pappret. Vi har haft ett gått rykte i världen för vårt arbete för fred, nedrustning och försoning. Idag är vi en av världens främsta vapenexportörer. Vi deltar i Nato-övningar i norr. Vi tjänar pengar på dödande och bidrar med soldater i krig i Nato-insatser i olika länder.

Idag är Sverige efter 200 år av fred en krigförande nation. Har svenska folket röstat för ett krig, har riksdagen fått ta ställning om Sverige ska delta i

ett krig under amerikanskt befäl? När gick Sverige med i Nato? Alla opinionsundersökningar har visat att det svenska folket inte önskar ett medlemskap i Nato, ändå bär svenska soldater Nato på sina uniformer.

Ibland får vi höra hur viktigt det är att vi är i Afghanistan för att skydda utländska hjälporganisationer som bygger skolor och sjukvårdskliniker. Men Svenska Afghanistankommittén (SAK) som driver hundratals skolor också i områden kontrollerade av talibaner säger att de inte vill ha med militären att göra. Då uppfattas de som en del av USA:s krigföring och deras förtroende bland folket förstörs.

Svenska Afghanistankommittén har räknat ut att för de drygt 500 soldaterna som nu är där skulle man istället få 25 000 välutbildade lärare. Kriget i Afghanistan kostar totalt cirka 3 miljarder per år medan den civila insatsen är blygsamma 520 miljoner som endast skall ökas med 50 miljoner trots allt tal om att Sverige nu satsar på civilt bistånd. [...]

Det är dags för kvinnorna att ge sitt bidrag till fred och försoning i Afghanistan. De vill hellre odla krokusar än vallmo, hellre bygga landets ekonomi på export av saffran än opium som idag svarar för 90 procent av landets export.

Ovan t v: Pelle Sunvisson (OFOG),
T. v.: Anders Ferm, Stanley Sjöberg.
Uppe t h: Maria Bergom-Larsson.
Närmast t h: Göran Greider. Nere t h:
Birgitta Hambraeus.
Foto: Natalia Lindgren

Krig 12/12 2011

Idag är vi många som inte vill ha den slags seger som vilar på bajonetter, vi är många som inte tror att svensk upprustning, svensk vapenexport och svenska soldater skapar fred.

Anders Ferm:

I lördags delades Nobels fredspris ut och det politiska etablissemanget dansade i Stadshuset. I dag måndag står de i begrepp att i riksdagen rösta för fortsatt krig. Jo, jag sa "krig" – inte bättre skolor, bättre äldreomsorg eller humanitärt bistånd – utan KRIG. De

fyra högerpartierna i vår regering har kommit överens med Håkan Juholts socialdemokrater och de gröna språkrörerna om att fortsätta att föra krig i Afghanistan och stanna där minst tre år till. [...]

Land efter land börjar inse, tvingas inse, det fruktlösa i krig som lösning på Afghanistans problem. Land efter land vill dra sig ur, västerlandet orkar inte längre, vare sig den politiska viljan, det folkliga stödet eller pengarna finns där. Men återtaget får inte kallas nederlag och misslyckande. Det kallas "transition" på politiskt nyspråk.

Sverige borde i stället tala klarspråk, avbryta sitt krig, ta hem de svenska soldaterna nu och använda pengarna till civila, humanitära insatser för det afghanska folket utan korrupta mellanhänder.

Politikerna i Sveriges riksdag vill inte lyssna på oss. De lyssnar till sig själva och till militären. Har ni hört någon av krigsförespråkarna stiga ner till folket på ett torgmöte eller ett offentligt seminarium för att övertyga oss om att vi har fel och de har rätt? De är överens inbördes och vill till varje pris undvika en offentlig debatt med medborgarna.

Men en dag kommer historien om kriget att skrivas. Var krigets resultat värt krigets sorger, de många åren av död, förstörelse, bomber. Borde miljarderna ha använts till bistånd i stället för krig?

Vi som vill fred nu kommer då att kunna se denna historia i ögonen. De som lett oss in i kriget kommer då att vilja glömma sin insats och dölja sina argument. Vi måste se till att historien inte glömmar bort dem som bär det politiska och moraliska ansvaret. [...]

Vad bör göras? Min egen uppfattning är enkel:

- Ta hem trupperna nu och säg nej till kriget!

- Säg nej till svenskt deltagande i krig i andra länder!

- Säg nej till fortsatt svensk militär integration med Nato!

- Sverige ska enbart delta i FN:s fredsbevarande insatser under FN-befäl och med FN-regler!

- Världen behöver länder som står

utanför militärallianser, som envist står för fredliga lösningar på konflikter, som säger Ned med vapnen! Jag vill att Sverige ska vara ett sådant land!

Stanley Sjöberg:

När Afghanistans befolkning drabbas av Natoalliansens bomber och artillerield, är det civila kvinnor, barn och gamla män som dödas. Deras bostäder jämnas med marken och deras matförråd förstörs.

Afghanistans befolkning är muslimmer och tror att nu är det ett nytt korsståg av de kristna som angriper Islams folk.

I Europa är staten inte identisk med någon religion. I muslimska länder är Islam identisk med landets kultur. De vanliga människorna i Afghanistan och i Pakistan kan inte skilja mellan Natoalliansens länder, utan bedömer oss kollektivt som "kristna".

Kriget sker mycket långt häriifrån. Vi berörs knappast av konflikten, mer än att några svenskar ingår i

Forts. sid 15 samt s. 16

Lokalbefolkningen är de bästa säkerhetsvakterna

Det behövs ingen militär för att driva skolor och sjukvård i Afghanistan.

Det förklarade Svenska Afghanistan-kommitténs representant Johanna Fogelström under en debatt på Etnografiska museet 23 november.

Pierre Schori höll ett indignerat anförande om Sveriges deltagande i kriget.

– Jag var häromdagen i Alingsås och träffade organisationen Afghanistan i Sverige, berättade Pierre Schori i sitt anförande.

– Det var afghaner som flytt och kommit till Sverige bland annat från Mazar-e Sharif. De sa att de hade väldigt svårt att i sitt hemland förklara varför Sverige hade soldater där. De frågade mig hur det kom sig då Sverige var känt för sitt engagemang för FN, fred och diplomati och de sa att dom hade svårt att förklara det. Jag sa att det hade jag också.

– Jag tycker att Sverige gör fel saker i Afghanistan genom att vara där med militär. Medan det vi är bra på

Johanna Fogelström från Svenska Afghanistankommittén.

är det som till exempel Svenska Afghanistankommittén gör, det långsiktiga civila arbetet.

– Det märkliga är att vi inte har någon debatt om det här i Sverige om kriget. Då Fredrik Reinfeldt talade på Stockholms universitet om "Sverige i världen" nämnde han inte Afghanistan. När man talar och skriver om Afghanistan talar man inte om hela sanningen.

– Den 4 november konstaterade en utredning att amerikanarna dödat 1 500 civila under nattliga räder. Det hör vi ingenting om härhemma.

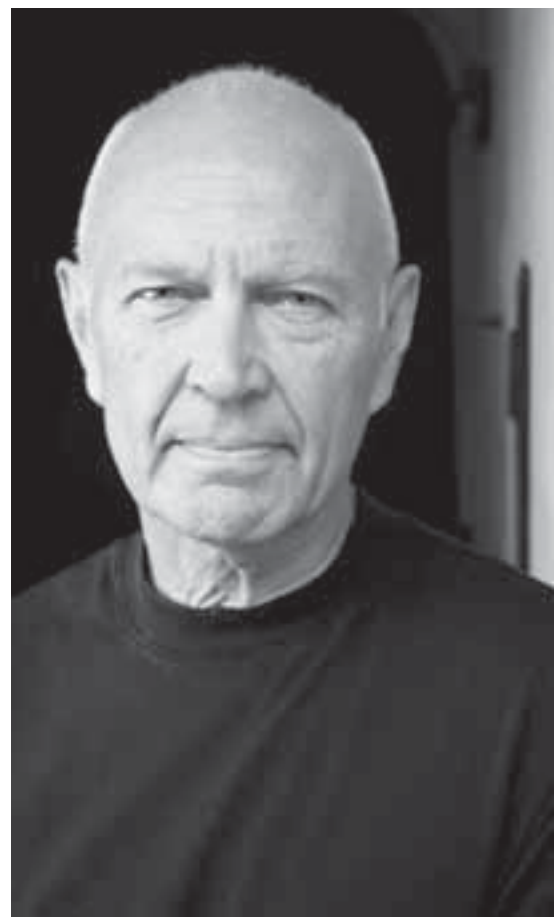
Talibanernas styrka

– Det andra vi inte hör något om är att talibanerna visar sin styrka inte bara militärt utan också på andra områden. Klockan 8 varje kväll stängs all mobiltrafik i landet. Talibanerna påverkar teleoperatörerna så att detta sker och visar att de har makt att påverka. Det hör vi heller ingenting om härhemma.

– USA agerar för att få med talibanerna i samtal och någon form av fredsuggörelse och USA vänder sig till Pakistan för att få hjälp att kontakta talibanerna. Härhemma talas inte alls om det utan talibanerna beskrivs som terrorister som måste bekämpas.

– Vår utrikesminister pläderade i en artikel för att Sverige skall fortsätta vara kvar i Afghanistan och beskrev läget som positivt. Då skriver en ledare i Dagens Nyheter som svar till Bildt: "Alla som inte sovit de senaste fem åren vet att Bildts artikel är förljugen". Ledaren avslutas med att det är oansvarigt att skicka svenska soldater till Afghanistan och inte beskriva verkligheten utan göra det *all rosy*. I replik till Bildt skrev Anders Fänge som är en av dem som vet mest om landet och situationen: "Det som Bildt beskriver, den verkligheten finns inte".

– Så här uttalar sig alltså Sveriges

Pierre Schori är kritisk mot regeringen men också mot oppositionen i Afghanistanfrågan. Foto: Leopard förlag.

utrikesminister som skall tala för riksdagsmajoriteten och socialdemokraterna är inte bättre och säger heller inte något.

– Om det här skulle fortsätta och man misslyckas att få till stånd en samlingsregering då kan det bli som på 80-talet. Ryssarna förlorade kriget på grund av att mujahedin använde Stingerraketer som de fått från USA och sköt ner de ryska attackhelikoptrarna på löpande band.

Snart har alla drönare

– Snart är det inte bara amerikaner och israeler som har sådana här drönare (obemannade farkoster med missiler). På en utställning i Shanghai för ett par veckor sedan visades 25 olika drönarfarkoster från olika tillverkare. Snart sitter talibanerna i Afghanistan vid sina datorskärmar och styr in drönarfarkoster mot sina motståndare.

– Kriget måste få ett slut och jag önskar att de här afghanerna i Alingsås kunde komma hit till museet och få se utställningen. De kände sig så förödmjukade och misslyckade men var ändå så stolta över sitt land.

– Det som också upprör mig som tidigare FN-ambassadör är att Sverige väljer att kämpa under Nato i Afghanistan. Det finns idag inte en enda svensk soldat under FN-flagg. De finns under Nato i Afghanistan.

Kriget kan inte vinnas

Krister Bringéus, avgående chef för Sveriges civila verksamhet i Mazar-e-Sharif, avslutade sitt anförande med ett par reflektioner:

– Kan man på något sätt vinna detta krig? Nej, Det går inte att vinna ett krig i Afghanistan. Om vi tidigare hade någon illusion om att vi var där för att skapa en Jeffersonsk demokrati eller kvinnors rättigheter eller något som liknar vårt samhälle så tror jag att vi bedrar oss. Det enda vi kan hoppas på är att det blir en inre balans i form av en uppgörelse mellan Kabul och talibanerna och en yttre balans med Afghanistans grannländer. Främst gäller det att Pakistan accepterar en sådan inre uppgörelse.

Johanna Fogelström från Svenska Afghanistankommittén talade om hjälpverksamheten. SAK har varit i Afghanistan i nära 30 år och kommer att fortsätta att arbeta tillsammans med den afghanska lokalbefolkningen så länge det behövs.

Bistånd utan trupper

På frågan om SAK skulle kunna vara kvar i Afghanistan om det inte fanns utländska trupper där svarade Annika Nordgren att SAK har utvecklat verksamheten utan att det funnits trupper där som skulle upprätthålla säkerheten. Hon underströk att SAK baserar sitt arbete på direktkontakt med den lokala befolkningen som svarar för säkerheten i skolorna och skyddar den.

– Vi har världens bästa säkerhetsvakter nämligen byfolket som skyddar sin egen skola. Vi har varit där, suttit ned med dem, druckit te och kommit överens om att skolan skall byggas. De har varit med och satsat egna pengar. De känner att det är deras egen skola. Om det någon som kommer och säger att nu skall skolan stängas så kommer de att slåss för att skolan skall vara kvar".

Argumentet att de utländska trupperna är i Afghanistan för kvinnornas skull avfärdade hon:

– Vi vet ju alla att det inte är sant.

Lars-Gunnar Liljestrand

Afghanistanutställningens öppet koloniala budskap

Till 25 mars pågår utställningen "Afghanistan mitt i världen" på Etnografiska museet.

Utställningen har tidigare recensrats i Afghanistan.Nu nr 2/11. Lena Thomsson har kritiska synpunkter på den svenska lanseringen.

Lanseringen sker med ett förord av Afghanistans president Karzai i museikatalogen och två ministrar, Sveriges utrikesminister Carl Bildt och Afghanistans vice kulturminister Omar Sultan, närvarande vid invigningen. Det gör utställningen till en politisk snarare än en kulturell händelse.

I förordet i museikatalogen skriver Omar Sultan att livet efter årtal av krig nu återgår till det normala i en anda av "broderskap, mellanmänsklig värme och förlåtelse" vilket låter egendomligt med tanke på att 2011 är det värsta året hittills när det gäller civila dödsoffer med 100 döda per dag enligt FN-statistik.

Inte land i krig?

På utställningen finns kriget överhuvudtaget inte med, varken på skärmar eller i särskilda trycksaker. USA har över 100 000 soldater i landet, och ytterligare ett trettiotal länder har soldater där, bl a Sverige.

Föremålen som möter oss på utställningen är enastående – 2000 år gammalt välbevarat guld med inlagda ädelstenar, snidat elfenben, glas och bronser. Det som bevaras åt eftervärlden är oftast kungaskatter. Eva Myrdal skriver i förordet i museikatalogen om "ett resursstarkt omland" som gjorde lyxkonsumtionen för eliterna möjlig. Ur ett klassperspektiv blir utställningen svår att ta till sig; för oss är böndernas redskap, möbler och husgeråd intressanta.

Ständigt möter vi det exotiska och blir påverkade; Asien är på modet. Vi uppskattar persiska mattor, sushi och kebab, olivtvålar, kinesiskt siden. Vi beundrar gärna afghanhövdingarnas dyrbarheter. Så får utställningen Afghanistan mitt i världen ett dubbelt syfte; inte att primärt sprida kunskap om Afghanistan, dess historia och ar-

keologi, utan att mjukgöra oss inför den "humanitära" imperialism som riktas mot Afghanistan. När USA behöver vårt stöd för att underkva Afghanistan måste vi medverka. Vi går med i kedjan av utställare av "Afghanistan mitt i världen".

"De behöver oss"

Kulturminister Adelsohn Liljeroth skriver i museikatalogen om "värden (som) skadats med berätt mod" och vi inser att hon syftar på de numera berömda buddastatyerna som talibanerna sprängde. Är Afghanistan oförmöget att ta sitt framtida öde i egna händer måste vi engagera oss, och Sverige har utnämnt Henrik Landerholm till civil representant i Afghanistan. Landerholm ska "kapacitetsuppbbygga" de afghanska institutionerna.

I vanlig kolonial anda "behöver de oss". Vi ska lära dem läsa och skriva, vi ska civilisera dem under ett mario- nettstyre tills de liknar oss. Som oss blir de aldrig, men de ska vara fogliga och göra som vi vill.

Lena Thomsson

Men, missa inte:

AFGHANISTAN MITT I VÄRLDEN

Etnografiska museet Stockholm

Pågår t o m 25 mars 2012

En kvinna skördar dadlar. Glasbägare från 1 årh. e.Kr. Begram.

Kriget ger fritt fram för plundrare i Afghanistan

Plundringen av Afghanistans kulturskatter har aldrig någonsin varit i större skala än under den pågående USA/Nato-ockupationen, hävdar Stefan Lindgren.

Nu solar sig västvärlden i det afghanska guldet. I utställningar i New York, Paris, London och Stockholm, sponsrade av företag som Bank of America och Scania, får vi veta hur den afghanska kulturen räddats från de ondskefulla talibanerna.

Sanningen är att plundringen av Afghanistans kulturskatter aldrig har någonsin varit i större skala än under den USA/Nato-ockupation som Sverige entusiastiskt deltar i.

Afghanistan styrs av en regering av plundrare, slog Ashraf Ghani fast 2009. Han är f d finansminister som avgick från sin post för att rädda sin heder.

"Visst förekom det plundring under talibanerna, men det var ingenting jämfört med nu", säger den afghanske arkeologen Muhammed Zakir.¹ "Det som nu sker är en total katastrof, ett fullständigt fritt fram för alla."

"Om denna situation fortsätter i ett år eller två till kommer Afghanistan att vara tömt på hela sin historia", säger Sayed Raheen, kultur- och informationsminister. "Detta är en tragedi, inte bara för oss utan för hela mänskligheten. När du sätter ett forntida föremål i en arabisk miljonärs

vardagsrum, förlorar det sin relation till historien. Det blir meningslöst."

"Sedan 2002 har omfattningen av olagliga utgrävningar över hela landet vuxit till en aldrig tidigare skådad skala, drivna av en glupsk efterfrågan på föremål på den internationella konstmarknaden", skriver den afghanska webbsidan afghanistan.culturalprofiles.net².

Enligt Mir Ahmad Joyenda i det afghanska parlamentets utrikesutskott deltar utländsk militär i de illegala utgrävningarna:

"En del utländska militära styrkor sysslar med nattliga utgrävningar, men tyvärr har inte en enda smugglare ställts inför rätta de senaste åtta åren för att stjäla Afghanistans kulturarv. Ingen har gripits, ingen har satts i fängelse och ingen har undersökt denna fråga."³

C:a 55 000 kända afghanska konstföremål, stulna på 1980-talet befinner sig på drift. Den röda lista över stulna föremål som publicerades 2005 av den USA-stödda International Council of Museums (ICOM) upptar bara en liten del av dessa.

Uppskattningar av det årliga värdet av den olagliga handeln med afghanska antikviteter varierar starkt, men en källa i UNESCO uppger att det 2003 kan ha varit cirka 2 miljarder dollar⁴.

11 juni 2009 rapporterade BBC att polisen på Heathrow-flygplatsen be-

slagtagit ett stort antal konstföremål från Afghanistan, plundrade av illegala utgrävare. Så småningom kunde 2 098 antika konstföremål som tillsammans vägde 3,5 ton återbördas till Afghanistan. Totalt har 7 000 föremål som smugglats ut ur Afghanistan återställt till Nationalmuseet. Det tros vara en liten bråkdel.

Alla började gräva

Redan under den sovjetiska ockupationen var det uppenbart att den laglöshet som följde med inrättandet av en utländsk lydregim var katastrofalt för landets möjligheter att bevara sina kulturskatter intakta.

Sovjetiska arkeologer gjorde en skicklig räddningsinsats i Tilja Tepe med de utgrävningar som leddes av professor Viktor Sarianidi och kom att kallas "århundradets upptäckt".

När de första guld-föremålen påträffades 13 och 14 november 1978 var det redan inbördeskrig i landet och Sarianidi såg fientliga beväpna-

de ryttare vid horisonten. Under den påföljande sovjetinvasionen skulle 20 000 guldföremål från perioden mellan det greko-batriska riket och Kushankungarnas räddas från förskingringen.

Med vanmakt tvingades dock Sarianidi redan hösten 1979 konstatera att det dykt upp guldföremål på marknaden i Kabul som uppenbarligen kom från Tilja Tepe. Nationalmuseet fick bara en mindre del av det som hittats, skriver Sarianidi⁵.

De olagliga utgrävningarna i Afghanistan hade redan på 70-talet antagit fantastiska proportioner enligt Sarianidi:

"Praktiskt taget hela den handlingsfäähiga befolkningen i omgivande byar gav sig ut från tidig morgon på mulor, hästar, till fots och på cykel i öknen för att gräva efter gravar i norra Afghanistan. På frågan om de inte var rädda att skända de dödaskravarsvarade folk med hänvisning till bymul-

lan att det i alla fall inte var muslimmer utan hedningar, så det var ingen särskild synd".⁶

Afghanistan hade då ingen lag som förbjöd handel med antikviteter från utgrävningar, utan bara en lag som förbjöd utförelse ur landet.

Dessutom är det omöjligt att tala om bevarande av Afghanistans kulturskatter utan att nämna krigens

Överst: Ett månlandskap vittnar om illegala utgrävningar vid Ai Khanoum, den greko-batriska stad som kan ha varit ett av forntidens många Alexandria.

T v: Rester av grekiska kolonner.
Ovan: Plundrat fotfragment.

Damm och rök stiger upp från Kalakata-höjden, nära byn Ai Khanoum i norra Afghanistan. Det är USA som bombar en talibanställning med B 52-plan. Reuters 1 november 2011.

verkningar.

Under Sovjetunionens ockupation förstördes viktiga kulturminnesmärken. Utanför Jalalabad förstördes Haddamuseet, samlingarna plundrades och tycks förlorade för alltid.

I Herat raserades den mest värdefulla timuriderminareten (Fachrol Madares) helt av sovjetisk beskjutning och samtliga skadades liksom Gouhar Sjads mausoleer i Herat och Kohsan. UNESCO visade sig ointresserat av förstörelsen eftersom sovjetregimen i Kabul var representerad i FN och motsatte sig alla åtgärder. Det hade förstås varit klädsamt om västvärlden visat samma intresse för Herats minareter som den senare visade buddhastatyerna i Bamian. (Deras ansikten demolerades redan på 1200-talet, inte av muslimer, utan av Djinghis Khan.)

Vem förstörde Nationalmuseum?

En drygt tre år lång dragkamp mellan Najibullahs regim och mujahedin som den gången stöddes av en bred världsinopinion inleddes. Kabul kunde i april 1992 intas av gerillan utan större skador.

Inbördeskrig utbröt mellan gerillans olika grenar, där de flesta senare skulle bli USA:s allierade i ockupationen 2001. Under detta inbördeskrig förstördes 50 procent av alla byggnader i Kabul.

Fronten kom länge att gå genom ett område en mil söder om Kabul där presidentpalatsen Darulaman och Afghanistans nationalmuseum ligger. 12 maj 1993 brakade en raket genom museets tak och förstörde en väggmål-

ning från 300-400-talet e Kr. och begravde museets samlingar av forntida keramik och brons under tonvis med rasmassor.

Bl.a. anföll hazarapartiet Hezb-e Wahdat från den riktningen och tog i maj 1993 kontroll över Darulaman. En av detta partis främsta ledare, Karim Khalili, är idag andre vice president i USA:s lydregering. Han bör veta något om plundringen av Nationalmuseum.

1994 rapporterade pakistansk press att den internationella konstmarknaden börjat handla med artiklar från Afghanistan som "har funnit sin väg till väst efter en raketattack på nationalmuseet".⁷

Exempelvis försvann de världsberömda elfbenspanelerna från Begram ut ur landet på detta sätt men återfanns delvis hos en antikhandlare i London och ingår nu i den utställning som gått runt i västvärlden.

Med talibanernas maktövertagande 1996 infördes någon sorts ordning. Kabul avväpnades och blev en fredlig stad, vilket inte hindrade några gerillagrupper från att fortsätta anfälla staden.

Samtidigt bestämde sig västvärlden mycket snart för att talibanerna var paria och vägrade exempelvis låta talibanerna besätta Afghanistans plats i FN, även när dessa upprättat effektiv kontroll över 90 procent av landet.

16 november 1997 träffade ännu en raket Nationalmuseums norra flygel.

När den amerikanska Afghanistanexperten Nancy Dupree summerade läget i maj 1998 konstaterade hon att 70 procent av museets sam-

lingar saknades. Merparten av den stora samlingen guld- och silvermynt hade plundrats. Många av föremålen var förutbestämda att dyka upp till försäljning i Islamabad, London, New York och Tokyo skrev hon⁸.

En del av föremålen från nationalmuseet, inklusive guldet från Tilje-Tepe, hade emellertid redan på sovjettiden gömts i Centralbankens kassavalv i presidentpalatset. Ytterligare 3 000 föremål flyttades veckorna före talibanernas maktövertagande till Kabul Hotel. Talibanerna flyttade dem sedermera till informations- och kulturministeriets bottenvåning och tvingades enligt Nancy Dupree ägna veckor till att gå igenom rasmassor som täckt konstskatterna.

I juli 1999 utfärdade Mulla Omar ett uttryckligt dekret om att alla icke-muslimska relikter skulle skyddas. I augusti 2000 öppnades Kabul museum i fyra dagar med anledning av den afghanska självständighetsdagen. En enkel inventarieförteckning upprättades över de 7 000 föremål som fanns kvar i museet.

Detta var fram till den ödesdigra våren 2001 talibanernas politik. De anklagades upprepade gånger för att ha förskingrar guldsikten från Tilje-Tepe, men den återfanns i örört skick 2003.

Många har bekvämt nog anklagat främst talibanerna för plundringen av Nationalmuseum. Men faktum är att 80 procent av plundringen inträffade tidigare.⁹

Den franske arkeologen Osmund

En oljelampa i form av en fasan. Brons från ghanznavidisk tid, 900-1100-tal, påträffad i den brittiska tullen.

Bopearachi berättar att han i februari 1994 i Peshawars basar erbjöds att köpa sex säckar fulla av antika mynt (totalt minst 300 kg). Han kunde konstatera att mynten kom ur den skatt på 550 000 mynt i guld, silver och koppar som grävdes ut i Mir Zakah utanför Gardez 1992. Enligt Bopearachis informationer hade 2,5 ton av Mir Zakah-skatten förts till Schweiz för försäljning.

Kampanjen mot Afghanistan

När talibanerna våren 2001 lät spränga de monumentala buddhorna i Bamian skedde det mer än vad som uppmärksammats i väst i ett sydasiatiskt sammanhang. Talesmän för talibanerna motiverade sprängningen som ett svar på att hinduextremister 1992 hade rivit Babri-moskén från 1500-talet i Indien. 2 000 muslimer dödades i de kravaller som följde. Trots att moskén stod på UNESCO:s världsarvslista agerade inte organisationen. Nobelpristagaren V S Naipaul berömde hinduextremisternas tilltag.

Buddhasprängningarna blev hur som helst startskottet till en exemplös västkampanj mot Afghanistan, som då redan var berövat all u-hjälp, underkastat flygförbud och andra restriktioner av FN, samtidigt som flera miljoner svält efter den värsta torkan på 30 år.¹⁰ Sanktionerna skärptes i december 2000 trots att en rapport från FN-kontoret för samordning av humanitära frågor (OCHA) sagt att sanktionerna hade "kännbara negativa effekter" på befolkningen.

Museum of Modern Art i New York erbjöd sig i det läget att köpa alla relikier som gick att transportera från Afghanistan.¹¹ NGO:s som SPACH och Afghan Museum in Exile startade också kampanjer för att köpa afghanska kulturföremål, under den i och för sig goda premisen att återlämna dem till Afghanistan. Sammantaget bidrog man till att öka efterfrågan på stulna och utsmuglade kulturskatter.

Föreställningen att det är legitimt att "rädda" Afghanistans kulturarv från dess eget folk verkar starkt pådrivande i den illegala handeln.

I 400 fragment av ett buddhistiskt manuskript har hamnat hos den norske affärsmannen Martin Schøyen. Han säger att han har köpt dem lagligt av manuskriphandlaren Sam Fogg i London. Manuskripten värderas till minst 60 miljoner pund. Den norska pressen har till stor del försvarat Schøyen med hänvisning till "hotet

från talibanerna".

Den norska regeringen undertecknade först 2002 UNIDROIT-konventionen och hänvisar till att den inte kan tillämpas retroaktivt.

I "svenska" provinser

Tvärtemot vad som ofta sagts har den utländska militära närvaron närmast gynnat den illegala konsttrafiken.

Mitt framför ögonen på de svenska trupperna i provinsen Balkh pågår en olaglig handel med konstskatter, rapporterade *News International* 20/3 2007.

Tidskriftens utsände erbjöds en lejonskulptur huggen i sten, troligen från baktrisk tid, för 200 dollar. Han erbjöds mynt som visar Alexander den stores bild och hans gemål den vackra Roxanne, från omkring 330 f Kr och Demetrios, Baktriens kung 180 f Kr.

I staden Balkh (i provinsen med samma namn), inte långt från de svenska truppförläggningarna, ligger Afghanistans äldsta moské, Masjid-e-Noh Gumbad från 800-talet i Balkh. 2007 rapporterade al-Jazeera om att den plundrades systematiskt och står helt oövakad.¹² Den greko-baktriska staden Ai Khanoum (Månfrun) i Kunduz-provinsen, där floderna Amu Darja (grekernas Oxus) och Kokcha möts, utgör ett unikt kulturminnesmärke som dock bara delvis utforskats av legitima arkeologer.

Matthew Leeming berättar i sin bok *Alexander the Great in Afghanistan* att han erbjöds köpa en guld- och glasskål från Ai Khanoum för 80 000 dollar, en skål som skulle ha varit värd miljoners dollar på auktion.

Platsen var redan 1993 förvandlad till ett månlandskap. Illegala skattsökare har använt grävmaskiner och metalldetektorer avsedda för minletning och antagligen förstört lika mycket som de fått ut.

Som om inte plundringen av Ai Khanoum vore nog rapporterade *Reuters* 1 november 2001 att USA:s B 52:or hade lagt ut bombmattor över talibanställningar på en kulle i omedelbar närhet av Ai Khanoum.

Platsen har därefter aldrig inspekterats av oberoende expertis. En ockupationsmakt som skadar kulturobjekt i det ockuperade landet bryter mot såväl de äldre Haagkonventionerna som mot Genèvekonventionerna. Men i västvärlden saknas totalt intresse för att tillämpa folkrätten annat än mycket selektivt i vissa delar av Afrika.

2002 medgav UNESCO att den be-

römda minareten i Jam (troligen rest år 1194) var hotad. Omfattande illegala utgrävningar har dokumenterats och skylls naturligtvis på talibanerna. Platsen har nu uppförts på världsarvslistan.

Med stora nya utvecklingsprojekt under ockupanternas överinsyn följer nya hot. Ett litet antal arkeologer arbetar nu febrilt på att rädda ett buddistiskt kloster, Mes Ainak, som befinner sig just där ett kinesiskt gruvbolag ska börja bryta kopparmalm. Staden Herats centrala delar har avförts från världsarvslistan på grund av okontrollerad "sanering".

I Kharwar i centrala Afghanistan finns en forntida stad som sträcker sig 40 km, där omfattande utgrävningar pågår men ingen riktig arkeolog går säker. När regeringen skickade nio poliser till platsen dödades fyra och flydde fem.

Endast förtappade cyniker kan mena att lösningen på den kulturkatasstrof som pågår i Afghanistan är att förlänga den utländska ockupationen.

Stefan Lindgren

Noter

1. Guardian 13/12 2003:
2. www.afghanistan.culturalprofiles.net/?id=-606
3. <http://www.rawa.org/temp/runews/2010/03/15/who-stealing-afghan-cultural-treasures.html#ixzz1fV5HW2Zd>
4. <http://www.mcdonald.cam.ac.uk/projects/iarc/culturewithoutcontext/issue14/thomas.htm>
- 5 V Sarianidi: *Baktrija skvoz mglu vekov. Moskva 1984*, s. 157.
- 6 A.a. s.92.
- 7 Frontier Post, April 1, 1994.
- 8 Nancy Dupree: *Museum under Siege*, 26 maj 1998. Nancy Dupree är framstående Afghanistankännare och konsult åt den amerikanska regeringen inkl. CIA.
- 9 Stefan Lovgren i *National Geographic News* 17/11 2004.,
- 10 FN:s säkerhetsråd res. 1267, 15 oktober 1999.
- 11 Jamal J Elias: (Un)making Idolatry i *Future Anterior*, vol IV, nr 2, vintern 2007.
- 12 http://www.youtube.com/watch?v=eOow9e4P6So&feature=player_embedded

Inlägg om soldater

”För att förstå det här landet måste man vara född här”, säger sergent Patrik Lind i Micke Evhammars nya roman *Med gud på vår sida* (Ordfront).

Med existentiella håligheter i sig drog han hemifrån till uppdrag som lockade med högtidliga rop om heder och ära, om plikt och om skattefria belöningar. Han leder gruppen på bevakningsuppdrag i afghanska bergen.

När Patrik Lind lekte krig som barn gick alla hem och åt när klockan var fem. I Afghanistan är det inte så. Inte alls. Handikappade barn som mött trampminan Lilla Skutt tillverkad i Karlskoga i Värmland är ingen trevlig syn, men missionens mål är ju att allt blir bättre – för alla.

Vad är det annars för mening att sitta vid en vägspärr i Afghanistan och tvinga lokalbefolkningen att lyda order? Vad är det annars för mening med soldaternas egna lidanden – alla kommer de hem med sömnsvårigheter, depressioner, tvångstanekar, humörsvingningar, – symptom på posttraumatiska stressyndrom. Skildringarna av PTSD i *Med Gud* på vår sida är utomordentliga.

När handlingen i *Med Gud* på vår sida flyttas till Stockholm har Evhammar plockat in det urbana medelklasslivets kultur i sammanhang där alla dess detaljer lyser som neon mot en bakgrund av fronterna i Afghanistan där barnkroppar förvandlas till kol efter bombanfall, beordrade av svenska befäl. Många av beskrivningarna av Afghanistan är

Danska soldater kopplar av med Backgammon mellan dödsbringande skift.

grovhuggna som schabloner men i de jämförande studierna visas tydligt gapet mellan människorna här och där, dem och oss som om vi inte var människor under samma sol.

Micke Evhammars förra bok *Thick as a brick* tillhör de där sällsynta och underbara böckerna som inte löser sig förrän på sista sidan eller i den sista meningen. Den största konsten är skriva så. Spänningen hålls levande hela vägen och lycka över att ha läst, deltagit i en utomordentlig skapelse sprids i ett leende. Micke Evhammar är ing-

en stilist. Hans prosa är torftig, men *Med Gud* på vår sida är lättläst och Evhammar får i en normaltjock bok in flera parallellhistorier som löper ihop till ett briljant slut. Bra gjort och våra enstämmiga applåder till en bok som också är ett viktigt inlägg i debatten. Vad har vi – svenskar, västerlänningar, amerikaner – i Afghanistan att göra?

Torbjörn Björkman

Vem är taliban?

Trogna läsare av denna tidning minns kanske att Anders Davidson i nr 4/2006 skrev om Fredrik Barth, en norsk antropolog som 1959 ett standardverk om folkgruppen pashtunerna i Pakistan. Han har senare gett ut en liten men innehållsrik bok om pashtunerna, *Afghanistan og taliban* (PAX). Pashtunerna utgör majoriteten i Afghanistan och skulle ha

varit ännu fler om inte britterna under 1800-talet manipulerat gränsen (Durandlinjen). Omkring pashtunerna har landet Afghanistan byggts sedan dess tillblivelse 1747. De är dock själva decentraliserade i stammar där traditionen är lagen och avgör allt. Det betyder dock inte ett hämningslöst allas krig mot alla. Blir man fiende till någon bygger man en allians med denne "någons" fiende. Eftersom motsättningarna ändrar sig ändras också allianserna. Detta är för utomstående obe-

gripligt men egentligen bara logiskt i ett samhälle som har så lite stat över sig och därför människorna är beroende av egna lösningar. De utländska militärerna tycker att afghanerna är bra konstiga, opålitliga gruppegoister när de byter sida. Bitterheten mot afghanernas "otacksamhet" lyser igenom. De västliga militärernas fördomar också. Varför inte starta studiecirklar kring boken?

Claes Engelbrand

Vad USA säger och vad USA gör

Varken kvinnofrågan eller talibanfaran är det som styr USA:s politik i Afghanistan, framkommer i en ny antologi på engelska.

Nick Turse, prisbelönt journalist, har samlat uppsatser av goda skrivare som Tariq Ali, Ann Jones, Juan Cole, Chalmers Johnson, framlidne fredspristagaren Andrej Sacharov, Elsa Rassbach m.fl. i boken *The Case for Withdrawal from Afghanistan* (Nick Turse, red. Versobooks. Ca 120 kr). Gemensam nämnare är ockupationens skadlighet.

Angreppet mot och ockupationen av Afghanistan har motiverats med al-Qaidas 11 september-angrepp, opium, demokrati och kvinnors frigörelse.

Tariq Ali sopar golvet med dessa svepskäl genom att ta upp det verkliga skälet så som det uttalaades 29 februari 2009 av Nato:s generalsekreterare Jaap de Hoop Scheffer:

"en permanent närvaro i ett land som gränsar till de f. d. sovjetrepublikerna, Kina, Iran och Pakistan vore alltför bra att avstå ifrån".

Notera uttrycket "permanent närvaro". USA gav sig självt rätt till permanent närvaro i förhandlingar i maj 2009 (sid 60).

Dribblar inte också Carl Bildt med diverse datum för svenskt militärt uttågsdatum med förbehåll? En förvirringstaktik som ska möjliggöra kvarstannande.

Men kriget är kostsamt även för USA vars främsta tillgång är gröna papperslappar, dollar, med porträtt av en slavägare på 1700-talet.

Vi hör ofta oroliga frågor: Vad händer med Afghanistans kvinnor om utlämningarna drar sig tillbaka och överlämnar till talibanerna?

Ann Jones bidrag visar hur detta fruktade skräcktillstånd redan är verklighet under USA:s samarbete med sina vänner från Norra alliansens krigsherrar. Ann Jones berättar att USA för att inte stöta sig

USA:s tidigare presidentrådgivare i sampråk med pakistansk militär på 1980-talet. Kriget i Afghanistan skulle utnyttjas för USA:s geopolitiska intressen.

med sina afghanska samarbetspartners, nonchalerar hela frågan som "kvinnors triviala öden" som inte ska få störa "våra nationella säkerhetsintressen", och därför är kvinnofrågan "inte på bordet", eftersom den ändå bara är "en hypotetisk moralisk plikt att skydda Afghanistans kvinnor".

Kan det sägas tydligare? Den spelade omsorgen om kvinnornas öde från vissa politrukers och redaktörers sida är ett taktiskt spel för att kunna bli kvar i Afghanistan.

Chalmers Johnsons artikel har titeln "Tro inte på de ädla officiella motiven för 'befrielsen' av Afghanistan". Författaren, tidigare CIA-funktionär, vet hur man tänker i de ledande USA-kretsarna.

Den tidigare presidentrådgivaren Zbigniew Brzezinski hävdar att han genom smarta drag lurade in USA:s då främsta fiende, Sovjetunionen, i Afghanistan vars folk från 1979 och tio år framåt, fick betala för denna smartheit med otaliga mänskliga tragedier. Brzezinskis totala likgiltighet för oskyldiga människors lidanden framgår i en interju där reportern frågar om Brzezinski på något sätt ångrar denna humanitära katastrof.

Svar av Brzezinski:

"Ångrar vad? Den hemliga operationen var förträfflig. Den drev in rys-

sarna i den afghanska fällan och ni vill att jag ska ångra den? Samma dag som ryssarna officiellt gick över gränsen, skrev jag till president Carter ungefär så här: 'Nu har vi tillfället att ge Sovjet sitt eget Vietnamkrig.'"

Tillfrågad om han, Brzezinski ändå inte inte ångrade att han på detta sätt bidragit till uppkomsten av den terrorism som bl.a. resulterade i 11 september, svarar Brzezinski iskallt:

"Vad är viktigast i världshistorien? Talibanerna eller Sovjetimperiets kollaps? Några upphetsade muslimer eller befrielsen av Östeuropa och slutet på kalla kriget?" (sid 31-32).

Uppenbarligen tar inte USA:s ledare så allvarligt på terrorismen -- "några upphetsade muslimer" -- som de tongivande ledarredaktörerna i Sverige. Man har ju självt underblåst denna när det bedömts som lönsamt. En afärsmässig bedömning; input blev större än output.

Läs boken! Innehållets rikedom i Tariq Alis och Ann Jones artiklar kan aldrig återges i en recension.

Claes Engelbrand

Två krig, ett problem

Jonathan Steeles nya bok "Ghosts of Afghanistan" (Portobello Books) är en bok som uppenbarligen skrevs med ett syfte i bakhuvudet.

Syftet är att masa de brittiska och amerikanska regeringarna litet närmare den punkt då de börjar förhandla sig loss från sitt pågående, och alltmer utsiktslösa, fälttåg i Afghanistan. Att dissekera hur problemet uppkom.

Mannen som skrivit den kunde inte vara bättre kvalificerad. Jonathan Steele har varit korrespondent i Washington och Moskva. Han har under flera år rapporterat från både Irak och Afghanistan, har varit utrikeschef för *Guardian* och fungerar nu som utrikespolitisk kolumnist. En bakgrund som förpliktigar.

Och en läsare blir inte besviken på "Ghosts of Afghanistan". Boken är vad man kan vänta sig av en korrespondent med trettio års erfarenhet av landet. En fullmatad skildring på 400 sidor som skildrar bakgrunden både den Sovjetiska ockupationen, krigsherrarna som efterträdde ryssarna och PDPA regimen, ända fram till den amerikanska interventionen och dagens krig.

Punkterar myter

Steele passar också på att punktera en hel radda omhuldade myter om hur vägen dit såg ut, myter som fått stå kvar litet för länge.

En sådan myt var att Sovjets invasion 1979 var ett led i en strävan efter världsherravälde.

Stämmer inte. När Brezjnev regimen beslutade att invadera Afghanistan befann den sig snarast i ett tvångsläge. Den sovjetstödta PDPA regeringen höll på att tappa greppet. Stora delar av landet var i revolt. Valet var att antingen godta ett nederlag för ett parti sovjetledningen länge hållit under armar-

na, med dystra konsekvenser effekter i Sovjetiska Centralasien, eller att ingripa. Lägg därtill att beslutet om ingripande kom utan större entusiasm. Premiärminister Kosygin var benhård motståndare till intervention i det längsta.

En annan seg gammal saga är Stingermyten. Den bärbara luftvärnsroboten som i krigets slutskede började levereras till motståndsrörelsen och som sägs ha fått de sovjetiska stridshelikoptrarna att ramla ner som fallfrukt. Expressens frejdade världsreporter Ulf Nilsson kunde exempelvis utbrista att det vapensystemet borde få nobels fredspris för att ha avslutat hela kriget. Samma sak får man sig till livs i filmen "Charlie Wilsons krig". Stämmer inte enligt Jonathan Steele. Den store dråparen av sovjetiska stridshelikoptrar var snarare tunga luftvärnskulsprutor, del flesta tillverkade i Kina.

Inte heller var det Stinger robotarnas uppdykande som fick Sovjetunionen att ge upp och lämna landet, Det var snarare ett konstant, malande, dripp droppande av förluster, år efter år som till sist fick den sovjetiska statledningen att längta bort.

"Spöken"

Mycket är sig likt. Då som nu. Bland annat är den såkallade garnisons strategi som ryssarna tillämpade, att besätta städerna och försöka hålla transportlederna mellan dem öppna, mycket lik den amerikanska.

Mujahedin kallades för "spöken" av de sovjetiska soldaterna ("duchi" på ryska, snarlikt persiskans "dushman" för fiende). Överallt närvarande utan att det gick att få något grepp om. Därav boken titel.

Ytterligare en myt: Västvärlden övergav Afghanistan efter det sovjetiska uttåget 1989.

Stämmer inte heller. Västvärlden, och framför allt USA fortsatte vara aktivt i regionen, faktum är att det var en stor del av problemet.

Ryssarna var borta. PDPA-regimen fortsatte att bita sig fast. Den sökte förhandlingslösningar. Krigströtheten var utbredd bland afghaner på båda sidor men USA och väst fortsatte att stödja Mujaheddin gerillan och fortsatte mana på dom att strunta i alla propåer om att avsluta alltsammans med diplomati.

Utan gräsrotskontakt

Segern låg som i en ask fick de höra. De behövde bara fortsätta till PDPA regimen störtats. Och så blev det.

Jonathan Steele kan sina fakta. Där om råder inget tvivel. Något som kan störa är däremot det stundtals aningen irriterande, släpiga Cambridgeskolade tonfallet som genomsyrar stora delar av boken. De personliga platsskildringarna består ofta av klagomål över usla hotell som Steele tvingas uthärda på eller trista byar som osar haschisch och dynga innan han med en lättnadens suck kan börja umgås med engelskspråkiga diplomater och hjälparbetare igen.

Perspektivet kommer von oben. Steele får sin information från diplomater, hjälparbetare och urbana medelklassafghaner, inte från bönder eller flyktingar. De som striden till sist handlar om.

Kanske förslår inte språkkunskaper, kanske saknas intresset.

Klas Sandberg

Förbjudet att ha icke-godkända kontakter och bekanta. Ur en sovjetisk instruktionsbok för soldater i Afghanistan. Observera afghanens dolk!

Natoalliansens bemanning.

Hämnden drabbar våra kristna familjer och därför rivs kyrkor, bränns kristna bostäder och dödas fler kristna i Pakistan nu än någonsin tidigare.

Men risken finns att om kriget fortsätter kommer vi att drabbas av hämnden genom dödande detonationer – inte från flyg eller artillerield, men genom det vi kallar terrorism.

Men det är Sverige och övriga i Natoalliansen som valt att använda våld, istället för de möjligheter som finns till dialog och påverkan för kvinnors mänskliga rättigheter och politisk demokrati, det som vi tror på.

Satsa miljarderna på resurser för jordbruk, risodlingar och saffranproduktion och bygg folkets självkänsla genom att höja deras livskvalité! Våga investera för fred i tio år, med läskunnighet, utbildning och utrustning för ett folk som plågats av okupation och stormakternas terror.

Skicka inga fler soldater till Afghanistan!

Birgitta Hambraeus:

Jag har alltid tyckt att det är rätt att vi försvarar vårt land. När det var risk för att främmande makt skulle invadera Sverige, tycker jag att det var rätt att vi hade ett försvar som var så starkt att det kunde avskräcka från angrepp. Nu anses det allmänt att den risken har upphört.

Ännu viktigare för landets säkerhet var det solidariska internationella arbete som Sverige blev känt och hyllat för.

Vi var en självständig och starkt engagerad röst i FN. Med Olof Palme var vi pådrivande i FN:s arbete för en ny rättfärdig ekonomisk världsordning och med Inga Thorsson tog vi initiativet till FN:s första miljökonferensen 1972 i Stockholm.

Sverige deltog i NN-gruppen vid internationella konferenser, neutrala och alliansfria länder, och vann sympati hos världens förtryckta folk.

Vi hade fred sedan 1809 efter att under århundraden ägnat oss åt krig med grannländer. Unionskrisens fredliga upplösning 1905 visade att vi inte längre såg krig som lösning på konflikter.

Tills nu.

Sverige är i krig i Afghanistan på västmakternas sida.

Det är svårt att se hur detta skulle göra vårt land säkrare.

Det hjälper inte att vi säger att vi är där för att skapa fred och att svensk militär har goda intentioner och tar stora personliga risker som hotar fysisk och mental hälsa. Krig är en dålig metod att lösa konflikter. De som deltar skadar också sig själva.

Sverige bör dra tillbaka sin militär nu. Sök samarbete med afghanska kvinnor! Organisationen Kvinna till Kvinna, som vann Right Livelihoodpriset för några år sedan, visar en framgångsrik metod.

Fråga på vilket sätt afghanska kvinnoorganisationer vill ha vår hjälp! Åberopa FN:s resolution 1325 och betona kvinnors rätt att delta på samma villkor som män i fredsförhandlingar och återuppbyggnad efter krig. Det är genom att stödja fredliga konfliktlösningar som vi också ökar vårt eget lands säkerhet.

Göran Greider:

Vi är inte många här. Men vi får trösta oss med att vi är insiktsfulla - och vågar gå mot strömmen!

Sverige befinner sig i krig - men man hör nästan aldrig någon tala om detta faktum. När jag idag lyssnade på delar av riksdagsdebatten om detta blodiga krig fick jag emellanåt intrycket av att hela detta svenska och utländska engagemang i Afghanistan nästan inte alls handlar om något krig överhuvudtaget - utan enbart om skolor och fattigdomsbekämpning. Av de tre miljarder som Sverige varje år lägger ner på detta krig är det bara en halv miljard som går till bistånd - men det var som om detta aldrig riktigt fick sägas i riksdagshuset. Det var en surrealistisk upplevelse att höra denna riksdagsdebatt om den proposition som ska läggas de närmaste dagarna.

Jag instämmer också med bland annat Thage G och det han sa om Nato. Frågan är inte längre när vi ska gå med i Nato - frågan är när vi ska gå ur Nato!

Jag ska ändå villigt erkänna att det skett en viss tillnyktring i den svenska Afghanistanpolitiken. Det som nu föreslås är i alla fall någon form av plan och till och med ett slutdatum för den svenska militära närvaron. Och det fanns inte

Afghanistan.nu

ISSN 1652-3679, utges av
Föreningen Afghanistansolidaritet,
Fraktflygarg 5, 128 30 Skarpnäck
Ansv. utgivare: Lars-Gunnar Liljestrand
Red: Stefan Lindgren
Hemsida: www.afghanistan.nu
Epost: red@afghanistan.nu. **Tel:** 0736 151 999
Presstopp: 20 november 2011.
Prenumeration: 150 kr på plusgiro 33 13 24-4. Icke-medlemmar: betalar 100 kr. för fyra nummer/år.
Tryck: Norra Skåne Offset,

Kontaktpersoner:

Arvika: Veine Wallin 070 351 97 65
Falun: P-O Tellander 023-21230
perolof.tellander@telia.com
Gnesta: Sixten Thuresson 0158-20168
sixtenthuresson@telia.com
Göteborg: Gunnar Olofsson gunnaroson@gmail.com
Karlskrona: Ulf Bjerén 0455-17595
ulf@bjeren.se
Lund: Anders Davidson anders.davidson@telia.com
Linköping: Kerstin Käll 070-2354922
kerstin.kall@lio.se
Malmö: Love Flygren 070 305 6281
love_flygren@hotmail.com
Norrköping: Ulf Karlström macoma.karlstrom@telia.com
Mariefred: Peter Hjukström 0159-230 41
peter.hjukstrom@bredband.net
Södertälje: Jörgen Wide 08-550 199 21
cederbladwide@telia.com
Stockholm: Hans Söderling 08-6493473
hans_soderling@msn.com
Haninge: Dan Kotka 08-50025417
dan.kotka@spray.se
Uppsala: Kristoffer Larsson 0736-747974
krislarsson@gmail.com
Umeå: Robert Pedersen rotpen@gmail.com
Piteå: Bo Persson 0911-16433
boklar@spray.se
Visby: Klas Hallberg 0498-219702
klasojh@gmail.com.

alls tidigare. Det eländiga är bara att den svenska militära utmarschen ur Afghanistan i slutändan tycks ligga i händerna på Nato och Karzairegimen - vi stannar kvar om det behövs!

Men det är inte den signalen som nu behövs. Det som behövs nu är att Sverige vågar bryta konsensus och klart och tydligt säga nej till svenska militära insatser i Afghanistan. Några länder har redan gjort det.

**Beställ material
på heta linjen
08/6055513**

Lärdomar av tio år för freden

Ikväll påminns vi om kvinnokampen för fred. I förrgår tilldelades kvinnor i Liberia och Jemen Nobels fredspris för sin kamp mot inbördeskriget och för fred. Kvinnorna i Liberia bestämde sig för att stoppa kriget. Nu fick det vara nog. Nu vill vi ha fred. Våra barn ska ha mat och kläder. Inte död eller avhuggna armar och ben. Våra barn ska gå i skola. Inte bära vapen. Krigsherrarna besegrades av kvinnornas budskap: Freden måste stå över allt annat.

Att arbeta för freden är att ta död på myter och osanningar.

Det är inte sant att människan är utlämnad åt ödets makter eller åt ett liv utan mening och innehåll.

Det är inte sant att vi måste acceptera omänsklighet och diskriminering, hunger och fattigdom, död och undergång.

Det är inte sant att våld och hat skall ha sista ordet, och att krig och förstörelse har kommit för att stanna.

Det är inte sant att vi skall behöva vara fångar hos ondskans makter, som traktar efter att styra världen.

Däremot är det sant att krig planeras, förbereds och beslutas av människor och kan därför också stoppas av människor. Och att krig föds i människors sinnen och det är i människors sinnen som freden måste vinnas och byggas.

Det är en viktig slutsats av Afghanistankriget att vi måste avslöja lögnen och halvsanningar för att väcka människor till eftertanke. Det har Föreningen Afghanistansolidaritet och dess talare landet över lyckats med. Vi har fått många människor att tänka efter.

Kriget i Afghanistan har förts med ständigt nya argument. De som i Sveriges riksdag försvarat kriget har ständigt bytt fot, när argumenten inte längre håller eller går hem. Först var det terrorismen och knarket som skulle stoppas. Sedan var det demokratin, som skulle byggas. Därefter var det kvinnorna och barnen som skulle räddas. Samtidigt som korruptionsbeslöjade krigsherrar skulle skyddas och hållas vid liv. Det hela är egentligen en enda sörja. Som vi har avslöjat från våra talarstolar. Sveriges krig i Afghanistan är en skam för Sverige.

Kriget i Afghanistan har kostat och kostar ofattbara miljarder. Samtidigt som svältande och nödlidande länder och folk får nöja sig med allmosor. Detta är ett brott mot världssamfundet och mänskligheten. Att förebygga krig är att ta vara på jordens samlade resurser och dela med sig av dem. Att satsa på fortsatt krig i Afghanistan är däremot att stärka den orättvisa fördelningen av kapital i världen.

Det är farligt för framtidstron i ett land och i en värld, och för en nations mentala hälsa om vi inte reagerar mot ondskan, mot våldet, mot Afghanistankrigets råhet och mot mänsklig förnedring. Det är farligt om likgiltigheten och passiviteten tar överhand. Det är farligt om vi inte engagerar oss. Alva Myrdal brukade säga att det är ovärdigt att vara passiv.

Min inställning är solklar. Jag vill inte att Sverige skall vara med i krig eller i s k fredsframtvingande operationer.

FOTO: NATALIA LINDGREN

Eller komma närmare Nato. Sveriges varumärke skall vara fred och fredsförhandlingar. Sverige skall vara med i fredsbevarande operationer under klart FN-mandat. Med soldater i FN:s blå baskrar. Inte i Nato:s hjälmar. Jag vill att Sverige ska ha en egen fredslinje. Med utsträckta händer för fred och försoning. Vi ska bygga fred med humanitär hjälp.

En viktig lärdom finns att utgå ifrån. Fattigdom och nöd, okunnighet och analfabetism kan inte bombas bort. Det går inte att besegra självmordsbombare genom att bomba sönder deras byar och hem. Gravplatser, stympade armar och ben påminner om oförrätter som sitter i för generationer. Det går inte att bomba bort hatet. Barn och ungdomar i fattigdom och misär måste få en framtid. Det är alternativet till krig. Därför måste de bakomliggande sociala och ekonomiska orsakerna kämpas ner. Inte de människor som är de felaktiga systemens slavar.

Krig förråar människors sinnen och tänkande.. Amerikanska soldater skröt om att de hade skjutit civila och skändat de döda genom att klippa av deras fingrar och tår, tagit dem som troféer och därefter poserat nöjda vid liken. En general gick längre än så, när han tyckte att det är kul att skjuta ihjäl människor.

I en sådan värld vill jag inte att våra barn och ungdomar skall växa upp. Jag kan naturligtvis inte förneka att vår jord är en jämmerdal. Och att konflikter och motsättningar uppstår. Men vi måste kämpa mot våldet om inte det onda skall breda ut sig ännu mer. Våra ledord måste vara humanism, kultur och kärlek om vi på sikt ska nå freden.

Vårt krav i kväll till Sveriges riksdag är: Förläng inte kriget i Afghanistan tre år till - ta hem trupperna nu! Satsa inte mer pengar på ett evigt krig i Afghanistan!

Thage G Peterson

Tal på Mynttorget 12 december 2011, samma dag som riksdagen debatterade förlängning av Sveriges krigsdeltagande.